

Wegwij's in de Bijbel

Het verhaal van de Bijbel op eenvoudige manier verteld

47. Het boek Leviticus

Bijbelgedeelte: Leviticus

De plaats van het boek Leviticus

Het boek Leviticus gaat over alles wat te maken heeft met de dienst voor de HEER en de taak van de stam Levi daarin, en met het leven van de Israëlieten als volk van koningen en priesters van de HEER. Het is voor ons in deze tijd geen makkelijk te begrijpen boek, omdat de voorschriften daarin zo ver weg staan van onze ervaringen.

Leviticus heeft geen inleiding, maar begint meteen met een opsomming van allerlei offers, die de Israëlieten voor verschillende momenten en om verschillende redenen moesten brengen. Daarop volgen allerlei voorschriften voor de priesters, de Levieten en het volk. Het heeft daarna geen afsluiting. Er wordt dus niets gezegd over het doel van het boek. Er staan ook geen geschiedkundige feiten in dan de ongehoorzaamheid van twee zonen van Aäron, en heeft dan ook een speciale functie tussen de andere boeken van Mozes; want de volgorde in het historisch verslag van het begin tot de intocht in het beloofde land is: Genesis, Exodus, Numeri, Deuteronomium, gevolgd door Jozua.

In andere boeken van Mozes is ook geschreven over voorschriften en offers, maar staan ze in hun geschiedkundige samenhang. Zo staan in Exodus de voorschriften voor het Pascha, als de Israëlieten zich voorbereiden op hun vertrek uit Egypte. Ook in Numeri vinden we verschillende voorschriften voor de dienst van de HEER. In Deuteronomium herinnert Mozes aan een aantal voorschriften, en geeft hij er een diepere betekenis aan. Daarom halen de Heer Jezus en zijn apostelen dit boek vaak aan in hun toespraken en brieven, om wat daar staat te laten zien in het licht van de komst van de Heer Jezus als de beloofde Messias.

Wie gaf opdracht voor de offers en voorschriften?

Veel lezers van Leviticus gruwen van wat er in het Oude Testament staat geschreven over alle offers. Velen zien het als wreedheden van een primitief geloof. Het probleem is dan echter: waar komen die voorschriften van-

daan? Heeft Mozes die bedacht en gegeven, of heeft Mozes ze van God de HEER ontvangen en het volk doorgegeven? Het is eenzelfde vraag als die de Heer Jezus aan de ongelovige Israëlieten stelde over de doop: "In wiens opdracht doopte Johannes? Kwam die opdracht uit de hemel of van mensen?" Komt de opdracht van de HEER in de hemel, dat moet die gehoorzaamd worden. Als de opdracht niet van de HEER in de hemel komt, is het een bedenkfel en voorschrift van mensen, dat daarom niet opgevolgd hoeft te worden. Door de offers 'wreedheden van een primitief geloof' te noemen, ga je ervan uit dat ze door mensen zijn bedacht. Maar hoe weten we of de HEER gezegd heeft dat ze gebracht moeten worden?

God de HEER noemde Zelf Mozes Zijn knecht of dienaar. Dat was op een belangrijk moment, toen Mozes' broer en zus in opstand kwamen tegen hem. De HEER zei toen tegen Aäron en Mirjam: "Luister goed! Als er bij jullie een profeet van de HEER is, maak Ik Mij in visioenen aan hem bekend en spreek Ik met hem in dromen. Maar met Mijn dienaar Mozes, op wie Ik volledig kan vertrouwen, ga Ik anders om: met hem spreek Ik rechtstreeks, duidelijk, niet in raadsels, en Hij aanschouwt Mijn gestalte. Hoe durven jullie dan aanmerkingen op Mijn dienaar Mozes te maken?" Nu zouden we kunnen zeggen dat Mozes dat zelf heeft geschreven om zich op een voetstuk te plaatsen. Maar Mozes was een nederig man, die zoiets nooit deed of ook maar zou willen doen. Het bewijs dat de HEER sprak, was dat Mirjam melaats werd en zij, op het gebed van Mozes om vergeving, na zeven dagen weer genezen was. Dit had een grote les moeten zijn voor de rest van het volk, maar zij leerden die niet. Want in het volgende hoofdstuk wordt verteld over de opstand van het volk als de twaalf verkenners terugkomen, en tien daarvan zeggen dat zij het beloofde land niet zullen kunnen veroveren en het volk hen gelooft. De tien worden door de HEER gedood (niet door Mozes!). Twee hoofdstukken later was er weer een opstand tegen Mozes. Toen deed de HEER een wonder dat Mozes nooit zelf had kunnen doen: de aarde scheurde open op de plaats waar de opstandelingen en hun families stonden, en zij vielen in de afgrond, waarna de aarde zich weer sloot. Maar ook al zouden we het verslag van Mozes niet betrouwbaar vinden, dan hebben we het Nieuwe testament, waarin de Heer Jezus en de apostelen spreken. De Heer Jezus wijst mensen op voorschriften van Mozes die zij moeten naleven. Hij en de apostelen geloofden dat Mozes de dienaar van de HEER was. De schrijver van de brief aan de Hebreeënen wijst op de woorden van de HEER dat Mozes "in heel Gods huis zijn taak trouw vervulde". Maar er is een groot verschil tussen hem en de Heer Jezus, de Zoon van God, die ook de Knecht of Dienaar van de HEER wordt genoemd: "Mozes vervulde trouw zijn taak in heel Gods huis, als dienaar ... Christus is echter trouw als Zoon die over dat huis is aangesteld". Op grond hiervan kunnen we niet anders dan vaststellen dat Mozes de voorschriften voor de offers en alle andere voorschriften van de HEER kreeg.

De boodschap van het boek Leviticus

Maar wat moeten wij dan nu in deze tijd met het boek Leviticus? Eigenlijk niet veel met de letterlijke voorschriften daarin, want die waren bedoeld voor de Israëlieten in hun verhouding tot God en hun naasten – dat waren niet alleen hun volksgenoten, maar alle mensen; want alle mensen hebben Gods redding nodig. We gaan ze hier dan ook niet allemaal bekijken. Bovendien leert het Nieuwe Testament ons dat wat de Joden ‘de Wet van Mozes’ noemden, door de kruisdood en opstanding tot eeuwig leven van de Heer Jezus niet meer van toepassing is voor wie in Hem geloven en Hem volgen en dienen. Waarom moest het volk Israël dan eerst al die offers brengen? Daar is meer dan één reden voor.

De boodschap in het boek kan worden aangeduid met het woord ‘heiligheid’. Dat heeft niets te maken met stralenkransen om hoofden en zo, maar met – wat het woord in het Hebreeuws betekent – ‘anders’, ‘apart staand’. Het komt van een werkwoord dat ‘heiligen’ betekent; dat wil zeggen ‘apart zetten’ of ‘apart houden’. Daarmee wordt bedoeld dat iets of iemand anders is dan het gewone, en ook niet beschouwd mag worden als gewoon, alledaags. God is heilig omdat Hij totaal anders is dan wij mensen. Wij mogen dan ook niet met Hem omgaan alsof Hij onze opa of vriendje is of zo. Hij is onder andere anders dan wij mensen omdat Hij altijd doet wat Hij zegt. Mensen die bij Gods volk willen horen, moeten ook heilig zijn, anders zijn dan de meeste andere mensen die God niet willen kennen en dienen. In de Wet, en dus ook in het boek Leviticus, kregen de priesters en levieten opdracht heilig te leven om de HEER in Zijn onzichtbare aanwezigheid in de Tabernakel en Tempel te dienen. Maar ook het volk moest heilig zijn, zodat God in hun midden kon wonen.

De apostel Petrus schreef in zijn eerste brief: “leid een leven dat in alle opzichten heilig is. Er staat immers geschreven: ‘Wees heilig, want Ik (God, de HEER) ben heilig’”. Waar vond hij dat geschreven? Juist, in het boek Leviticus. Dus daarin is niets veranderd na de komst van de Heer Jezus! Zijn volgelingen moeten God de HEER en Zijn Zoon Jezus Christus heilig beschouwen en zelf heilig zijn voor Hen.

Juist daarom, in het verband van de voorschriften heilig te zijn voor de HEER, staat de ongehoorzaamheid van twee zonen van Aäron, Nadab en Abihu, niet in het boek Numeri, maar in dit boek Leviticus. Het is zowel een voorbeeld van onheilig gedrag, als van Gods oordeel daarover.

En dan komen we bij het tweede. Deze heiligheid heeft vooral te maken met zonde: mensen moeten rein zijn voor Gods aangezicht, niet ‘vuil’ zijn door hun zonden. Daarom had God Israël reinigingshandelingen, zoals wassingen en offers voorgeschreven, zodat het onreine, het vuil, ‘weggewassen’ kon worden. Maar dat alles was niet volmaakt, omdat de

mensen steeds weer zondigden. Daarom zegt de schrijver van de Hebreeënbrief dat God de HEER het verbond dat Hij met Israël sloot, heeft vervangen door een verbond in Zijn Zoon Jezus Christus. Daaruit, zegt hij, kunnen we de conclusie trekken: "Zou het eerste verbond zonder gebreken zijn geweest, dan zou er geen tweede voor in de plaats hebben hoeven komen". Had God dan een verbond gesloten dat toch niet helemaal goed was? Natuurlijk niet! Wat niet goed was, was de mens die zich aan dat verbond moest houden, maar dat niet deed.

De schrijver legt dan uit dat we het zo moeten zien dat de HEER Israël een tijdelijke voorziening gaf, voor de tijd dat de beloofde Messias er nog niet was. Die tijd moet gezien worden als de voorbereidingstijd om de Messias te ontvangen. Zo heeft Johannes de Doper ook, vlak voor de komst van de Messias, gezegd dat hij zijn wegbereider was, en dat de mensen zich moesten heiligen om de Messias te kunnen ontmoeten. De schrijver van de Hebreeënbrief zegt dat de Wet een 'voorafschaduwing' laat zien van al het goede dat nog komen moet, en dus zelf niet het 'echte' is. De reden is dat de Wet de mensen die offers brachten niet volmaakt kon maken. Dat bewijst het feit al dat die offers jaar in jaar uit gebracht moesten worden. Als een mens door een offer volmaakt was geworden, hoefde hij geen offers meer te brengen, omdat hij niet meer zou zondigen. Zijn conclusie is dan ook "bloed van stieren en bokken kan een mens onmogelijk van hun zonden bevrijden".

Maar waarom dan toch die offers? Nogmaals: omdat God dit had bepaald om tot de komst van de Messias mensen te reinigen, zodat Hij in hun midden kon wonen. In feite moest iemand die zich ervan bewust werd dat hij gezondigd had, een offer brengen. De schrijver van de Hebreeënbrief zegt dat de steeds weer gebrachte offers de zonde weer in herinnering riepen. Aan de ene kant moest de mens die een offer bracht steeds bedenken dat zijn offerdier stierf omdat hij had gezondigd. Aan de andere kant herinnerde het die mens aan de zondigheid van hemzelf en alle mensen.

De enige oplossing om die offers niet te hoeven brengen is niet te zondigen. Daarbij komt dat de HEER niet de opdracht gaf Hem zoveel offers als mogelijk te brengen, maar eigenlijk zo min mogelijk! Natuurlijk waren er feestelijke offers om de uittocht uit Egypte en Gods verbond te gedenken en om Hem te eren en te danken, zoals het vredeoffer en het Pascha, maar we hebben het hier over alle offers die voor de zonden werden gebracht, zoals het reinigingsoffer, het zondoffer, het schuldoffer. Dat God geen behoefte had aan die vele offers is op meerdere plaatsen in de Bijbel te zien.

De boodschap van het boek Leviticus

Maar wat moeten wij dan nu in deze tijd met het boek Leviticus? Eigenlijk niet veel met de letterlijke voorschriften daarin, want die waren bedoeld voor de Israëlieten in hun verhouding tot God en hun naasten – dat waren niet alleen hun volksgenoten, maar alle mensen; want alle mensen hebben Gods redding nodig. We gaan ze hier dan ook niet allemaal bekijken. Bovendien leert het Nieuwe Testament ons dat wat de Joden 'de Wet van Mozes' noemden, door de kruisdood en opstanding tot eeuwig leven van de Heer Jezus niet meer van toepassing is voor wie in Hem geloven en Hem volgen en dienen. Waarom moest het volk Israël dan eerst al die offers brengen? Daar is meer dan één reden voor.

De boodschap in het boek kan worden aangeduid met het woord 'heiligheid'. Dat heeft niets te maken met stralenkransen om hoofden en zo, maar met – wat het woord in het Hebreeuws betekent – 'anders', 'apart staand'. Het komt van een werkwoord dat 'heiligen' betekent; dat wil zeggen 'apart zetten' of 'apart houden'. Daarmee wordt bedoeld dat iets of iemand anders is dan het gewone, en ook niet beschouwd mag worden als gewoon, alledaags. God is heilig omdat Hij totaal anders is dan wij mensen. Wij mogen dan ook niet met Hem omgaan alsof Hij onze opa of vriendje is of zo. Hij is onder andere anders dan wij mensen omdat Hij altijd doet wat Hij zegt. Mensen die bij Gods volk willen horen, moeten ook heilig zijn, anders zijn dan de meeste andere mensen die God niet willen kennen en dienen. In de Wet, en dus ook in het boek Leviticus, kregen de priesters en levieten opdracht heilig te leven om de HEER in Zijn onzichtbare aanwezigheid in de Tabernakel en Tempel te dienen. Maar ook het volk moest heilig zijn, zodat God in hun midden kon wonen.

De apostel Petrus schreef in zijn eerste brief: "leid een leven dat in alle opzichten heilig is. Er staat immers geschreven: 'Wees heilig, want Ik (God, de HEER) ben heilig'". Waar vond hij dat geschreven? Juist, in het boek Leviticus. Dus daarin is niets veranderd na de komst van de Heer Jezus! Zijn volgelingen moeten God de HEER en Zijn Zoon Jezus Christus heilig beschouwen en zelf heilig zijn voor Hen.

Juist daarom, in het verband van de voorschriften heilig te zijn voor de HEER, staat de ongehoorzaamheid van twee zonen van Aäron, Nadab en Abihu, niet in het boek Numeri, maar in dit boek Leviticus. Het is zowel een voorbeeld van onheilig gedrag, als van Gods oordeel daarover.

En dan komen we bij het tweede. Deze heiligheid heeft vooral te maken met zonde: mensen moeten rein zijn voor Gods aangezicht, niet 'vuil' zijn door hun zonden. Daarom had God Israël reinigingshandelingen, zoals wassingen en offers voorgeschreven, zodat het onreine, het vuil, 'weggewassen' kon worden. Maar dat alles was niet volmaakt, omdat de

mensen steeds weer zondigden. Daarom zegt de schrijver van de Hebreeënbrief dat God de HEER het verbond dat Hij met Israël sloot, heeft vervangen door een verbond in Zijn Zoon Jezus Christus. Daaruit, zegt hij, kunnen we de conclusie trekken: "Zou het eerste verbond zonder gebreken zijn geweest, dan zou er geen tweede voor in de plaats hebben hoeven komen". Had God dan een verbond gesloten dat toch niet helemaal goed was? Natuurlijk niet! Wat niet goed was, was de mens die zich aan dat verbond moest houden, maar dat niet deed.

De schrijver legt dan uit dat we het zo moeten zien dat de HEER Israël een tijdelijke voorziening gaf, voor de tijd dat de beloofde Messias er nog niet was. Die tijd moet gezien worden als de voorbereidingstijd om de Messias te ontvangen. Zo heeft Johannes de Doper ook, vlak voor de komst van de Messias, gezegd dat hij zijn wegberedder was, en dat de mensen zich moesten heiligen om de Messias te kunnen ontmoeten. De schrijver van de Hebreeënbrief zegt dat de Wet een 'voorafschaduwing' laat zien van al het goede dat nog komen moet, en dus zelf niet het 'echte' is. De reden is dat de Wet de mensen die offers brachten niet volmaakt kon maken. Dat bewijst het feit al dat die offers jaar in jaar uit gebracht moesten worden. Als een mens door een offer volmaakt was geworden, hoefde hij geen offers meer te brengen, omdat hij niet meer zou zondigen. Zijn conclusie is dan ook "bloed van stieren en bokken kan een mens onmogelijk van hun zonden bevrijden".

Maar waarom dan toch die offers? Nogmaals: omdat God dit had bepaald om tot de komst van de Messias mensen te reinigen, zodat Hij in hun midden kon wonen. In feite moest iemand die zich ervan bewust werd dat hij gezondigd had, een offer brengen. De schrijver van de Hebreeënbrief zegt dat de steeds weer gebrachte offers de zonde weer in herinnering riepen. Aan de ene kant moest de mens die een offer bracht steeds bedenken dat zijn offerdier stierf omdat hij had gezondigd. Aan de andere kant herinnerde het die mens aan de zondigheid van hemzelf en alle mensen.

De enige oplossing om die offers niet te hoeven brengen is niet te zondigen. Daarbij komt dat de HEER niet de opdracht gaf Hem zoveel offers als mogelijk te brengen, maar eigenlijk zo min mogelijk! Natuurlijk waren er feestelijke offers om de uittocht uit Egypte en Gods verbond te gedenken en om Hem te eren en te danken, zoals het vredeoffer en het Pascha, maar we hebben het hier over alle offers die voor de zonden werden gebracht, zoals het reinigingsoffer, het zondoffer, het schuldoffer. Dat God geen behoefte had aan die vele offers is op meerdere plaatsen in de Bijbel te zien.

Door de profeet Jesaja zei de HEER: "Wat moet ik met al jullie offers? Ik heb genoeg van al die schapen, die vetgemeste kalveren; het bloed van stieren, rammen en bokken wil ik niet meer". Waarom niet? Omdat de mensen dachten dat je best wel (eens) kon zondigen, als je daarna maar een offer bracht. Maar God zei "Ik duld ze niet naast al dat wangedrag"; "Was je, reinig je, maak een eind aan al je misdaden, ik kan ze niet meer zien. Vermijd alle kwaad en leer goed te doen". Toen koning Saul God niet gehoorzaamde, en offers die niet toegestaan waren wilde brengen, moest de profeet Samuël tegen hem zeggen: "Schept de HEER meer behagen in offers dan in gehoorzaamheid? Nee! Gehoorzaamheid is beter dan offers ...". David had het begrepen, toen hij zwaar gezondigd had en er geen offer mogelijk was. Want voor bewuste zonde was er geen offer mogelijk, alleen voor zonde 'in onwetendheid': "U wilt van mij geen offerdieren, in brandoffers schept U geen behagen. Het offer voor God is een gebroken geest; een gebroken en verbrijzeld hart zult U, o God, niet verachten". Dus wat God vraagt is oprecht berouw en het afsmecken van vergeving, en vervolgens niet meer zondigen – dus zich bekeren.

De belangrijkste uitspraak vinden we weer in de Hebreënbrieff. De schrijver haalt Psalm 40 aan, als hij zegt dat de Heer Jezus Christus zo heeft geleefd dat Hij al die offers voor de zonde niet hoefde te brengen: "Daarom zegt Christus bij zijn komst in de wereld: 'Offers en gaven hebt u niet verlangd, maar u hebt mij een lichaam gegeven; brand- en reinigingsoffers behaagden U niet. Toen heb ik gezegd: Hier ben ik, want dit staat in de boekrol over Mij geschreven: Ik ben gekomen, o God, om uw wil te doen'".

De offers moesten de offeraar tot het besef brengen dat hij niet in staat was volmaakt te leven, en dat zijn offers hem ook nooit volmaakt zouden maken, en dat hij iets anders, iets veel beters, nodig had. Iets dat de profeten aankondigden, maar de Israëlieten toen niet begrepen. Zij hadden een Redder nodig die hen voor altijd zou redden van de zonde. De Hebreënbrieffschrijver gaat verder met zijn uitleg, dat de inzet van Jezus Christus Gods wil (volmaakt) te doen, het voorschrift om offers te brengen opheft; want, zegt hij: op grond van de wil van Jezus Christus te doen wat God vraagt, zijn allen die in Hem geloven "voor eens en altijd geheiligd, door het offer van het lichaam van Jezus Christus", en: "Door deze ene offergave heeft Hij hen die zich door Hem laten reinigen [door zich te laten dopen en een nieuwe levenswijze met hem te leiden] voorgoed tot volmaaktheid gebracht". Niet volmaakt in de betekenis dat zij nooit zullen zondigen, maar dat zij door een gezindheid als die van Jezus Christus nooit opzettelijk zullen zondigen, en zij voor die zonden waarvan zij zich op een gegeven moment bewust worden, vergeving kunnen vragen. En "waar dat alles vergeven is, daar is geen offer voor de zonde meer nodig".

Toch brengen volgelingen van Christus 'offers'; nu geen dieren, maar zichzelf. Zij worden niet geslacht, maar geven zichzelf in dienst van God, zoals Paulus schrijft: "Broeders en zusters, met een beroep op Gods barmhartigheid vraag ik u om uzelf als een levend, heilig en God welgevallig offer in zijn dienst te stellen, want dat is de ware eredienst voor u". Dat hadden de Israëlieten ook moeten doen; dan waren al die offers niet nodig geweest.